

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук Заdereцької Роксолани Іванівни
на дисертаційну роботу Пестовської Зої Станіславівни
на тему «Управління поточними фінансовими потребами машинобудівних
підприємств», яку представлено до захисту у спеціалізованій вченій раді
Д 08.120.01 ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та
управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою

Однією з основних проблем вітчизняних підприємств машинобудування є пошук сучасних засобів підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку, збереження їх ліквідності та платоспроможності, підвищення рентабельності їх діяльності, що неможливо без пошуку ефективних методів управління фінансовими ресурсами підприємств, збалансування оборотних активів та поточних зобов'язань. Підтримка ліквідності, управління активами й пасивами безпосередньо пов'язані з управлінням поточними фінансовими потребами підприємств. Відтак, обрана тема дослідження є вкрай своєчасною та актуальною для вітчизняних машинобудівних підприємств.

Дисертаційне дослідження виконано у відповідності з планом науково-дослідних робіт Вищого навчального закладу «Університет імені Альфреда Нобеля» за темами: «Розвиток фінансів в умовах хаотично структурованої економіки» (номер державної реєстрації 0111U007589), у рамках якої автором уточнено категорію поточних фінансових потреб підприємства та управління ними на машинобудівних підприємствах й удосконалено систему показників ліквідності підприємства, і «Підвищення стійкості та розвиток підприємства у системі управління потоковими процесами» (номер державної реєстрації 0110U000202), де автором удосконалено науково-теоретичні підходи до обґрунтування політики підприємства стосовно підтримки оптимального рівня

поточних фінансових потреб з урахуванням показників ліквідності та рентабельності.

Пестовська З.С. у дисертаційній роботі поставила і вирішила комплекс задач, які пов'язані з розвитком науково-методичних засад та розробкою практичних рекомендацій щодо управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств.

2. Наукова новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації

Сформульовані дисертантом в роботі основні наукові положення, висновки та пропозиції характеризуються науковою новизною, є достатньо обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на загальнонаукових фундаментальних положеннях економічної науки, результатах досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері розвитку машинобудування, у галузі теорії грошей та фінансової науки, теорії та практики управління. Достовірність положень дисертаційного дослідження та їх обґрунтованість забезпечується використанням значного масиву статистичної інформації й застосуванням широкого кола методів наукового дослідження, апробацією цих положень на науково-практичних конференціях та публікаціях у фахових виданнях. При цьому кількісне і якісне представлення друкованих праць надають авторові офіційне право публічного захисту дисертаційної роботи. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використані виключно ті результати і положення, що є особистим внеском здобувача. Поряд із науковою літературою, автор залучив у роботу спеціальні джерела інформації – законодавчі, нормативно-правові акти, статистичну інформацію державного і регіонального рівнів. Поєднання теоретичного аналізу із аналізом статистичних даних посилює обґрунтованість основних положень дисертації.

Представлена дисертаційна робота є чітко структурованою й характеризується логічністю та завершеністю викладу матеріалу. Висновки та

рекомендації автора науково і практично обґрунтовані, що підтверджується довідками про впровадження та результатами апробації. Наведене є підставою зробити загальний висновок про те, що положення наукового та прикладного характеру, що представлені автором у дисертаційній роботі, є достовірними та мають відповідну обґрунтованість.

Новизна наукових результатів, отриманих Пестовською Зоєю Станіславівною у ході дисертаційного дослідження, полягає у поглибленні теоретико-методичних та прикладних аспектів щодо підвищення ефективності управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств.

До новизни основних наукових результатів, одержаних в дисертаційній роботі, можна віднести:

- удосконалення концептуальної схеми управління поточними фінансовими потребами підприємства, побудовану за допомогою поєднання процесного, ситуативного та системного підходів до управління, в яку, на відміну від існуючих, введено такі елементи: на етапі оцінки – встановлення відповідності базової стратегії показникам динаміки поточних фінансових потреб; на етапі планування – приведення рівня поточних фінансових потреб до від'ємного значення за умови узгодження його з показниками ліквідності й рентабельності; на етапі організації – побудову алгоритму управління поточними фінансовими потребами; на етапі аналізу – врахування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на динаміку поточних фінансових потреб й визначення системи оцінки ефективності управління ними (с. 46-52 дисертації, с. 6 автореферату). Ця схема дозволяє виділяти об'єкти управління за кожним блоком та етапом, що стало підставою для ухвалення управлінських рішень щодо узгодження коригувальних дій заборгованості;

- удосконалення методичних підходів до визначення оптимального рівня поточних фінансових потреб за рахунок розв'язання оптимізаційної задачі, які, на відміну від існуючих, враховують обмеження щодо обсягу реалізації продукції, лімітів залишків запасів та лімітів на створення дебіторської і кредиторської заборгованості, що дозволяє запобігати втратам від іммобілізації

коштів у запаси та дебіторську заборгованість заборгованості (с. 131-165 дисертації, с. 11-12 автореферату);

– удосконалення методичного підходу до оцінки ефективності управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств, який базується на визначенні адитивного показника, що використовується для рейтингування машинобудівних підприємств (с. 175-184 дисертації, с. 12-14 автореферату). Зазначений адитивний показник розраховується за чотирима групами показників (часові та грошові показники поточних фінансових потреб, удосконалені коефіцієнти ліквідності, коефіцієнт поточних фінансових потреб, рентабельність підприємства) та враховує їхні рекомендовані значення, на підставі чого можна визначати позицію підприємства і розробляти заходи щодо її підвищення, збереження або запобігання переходу до позиції нижчого статусу заборгованості;

– розвиток змістового наповнення категоріального апарату в частині визначення поняття "управління поточними фінансовими потребами підприємства", що, на відміну від існуючих, розглядається як поблоковий процес мінімізації суми фінансових ресурсів підприємства, пов'язаних з формуванням запасів, відволіканням коштів у дебіторську заборгованість та необхідністю своєчасної сплати кредиторської заборгованості (с. 35-38 дисертації, с. 7-8 автореферату). Такий процес здійснюється за допомогою відповідної організаційної структури й ресурсів, необхідних фінансових інструментів і методів, що дозволяє забезпечувати неперервну діяльність машинобудівного підприємства за умови підтримки достатнього рівня ліквідності та рентабельності;

– розвиток науково-теоретичних підходів до вибору політики підприємства в управлінні поточними фінансовими потребами, яка розглядається як цілеспрямована діяльність, пов'язана з ухваленням відповідних рішень стосовно підтримки їх оптимального рівня та, на відміну від існуючих, враховує визначену за системою матриць залежність між кредиторською заборгованістю, запасами й дебіторською заборгованістю, а

також видом стратегії та поведінкою підприємства, що дозволяє обирати політику машинобудівного підприємства стосовно підтримки оптимального рівня поточних фінансових потреб з урахуванням показників ліквідності та рентабельності підприємства заборгованості (с. 68-72, 141-146 дисертації, с. 6-7 автореферату);

– уточнення видів зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на рівень поточних фінансових потреб, визначених за особливостями фінансового циклу машинобудівного підприємства. Зокрема до складу зовнішніх факторів введено загальноекономічні, правові, фіскально-бюджетні, міжгосподарські та грошово-кредитні, до внутрішніх – організаційні, виробничі, маркетингові й фінансові фактори; у кожній групі виділено кількісні та якісні фактори (с. 92-103 дисертації, с. 7-8 автореферату). Це дозволяє за рахунок виокремлення найбільш значущих параметрів з кожної групи визначати причини і наслідки відхилення поточних фінансових потреб від оптимального значення, визначати політику управління поточними фінансовими потребами на майбутній період і коригувати тактичні заходи на поточний період заборгованості;

– набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо розбудови системи показників ліквідності машинобудівного підприємства, що включає коефіцієнт фінансової ліквідності, розрахунок якого, на відміну від існуючих, базується на зіставленні елементів оборотних активів та поточних зобов'язань, які є одночасно елементами поточних фінансових потреб, й застосовується як додатковий інструмент контролю фінансових потреб підприємства. Використання коригуючого коефіцієнта, розрахованого за ступенем ліквідності для кожного елемента оборотних активів та поточних зобов'язань, дозволяє на етапі контролю утримувати рівень елементів поточних фінансових потреб в межах рекомендованих значень коефіцієнтів ліквідності, а також визначати ту частину поточних зобов'язань, яку підприємство може відшкодувати за рахунок реалізації запасів та стягнення дебіторської заборгованості (сс. 121-126, 131-138 дисертації, с. 9-11 автореферату).

Зміст дисертаційної роботи являє собою логічну й послідовну структуру дослідження. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною у вигляді рукопису самостійно, та підводить підсумки проведених основних досліджень і розробок автора. Оформлення відповідає встановленим вимогам ДАК МОН України.

3. Значущість результатів для теорії і практики та їх впровадження

Наукові результати дисертаційної роботи Пестовської Зої Станіславівни характеризуються теоретичною і прикладною значимістю. Наукові положення дисертації поглиблюють уявлення про важливу роль управління поточними фінансовими потребами в діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств. Теоретично важливим доробком автора вважаємо нові підходи до тлумачення сутності понять «поточні фінансові потреби підприємств» та «управління поточними фінансовими потребами підприємств».

Запропоновані автором рекомендації стосовно управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств на основі удосконаленої концептуальної схеми вносять суттєвий вклад в теорію управління підприємствами і можуть бути використані у практичній діяльності вітчизняних підприємств.

Представлені рекомендації дозволяють сформулювати чітку послідовність дій у процесі управління поточними фінансовими потребами, де найбільш вагомим внеском автора можна вважати розвиток підходів до формування та використання системи показників ліквідності, застосування оптимізаційних задач для визначення оптимального рівня поточних фінансових потреб, а також систему рейтингування підприємств за адитивним показником, що дозволить визначити їх позицію серед конкурентів та ухвалити коригувальні дії щодо підвищення цієї позиції.

Про прикладний характер дисертаційного дослідження Пестовської Зої Станіславівни свідчить те, що методичні розробки щодо удосконалення управління поточними фінансовими потребами, запропоновані в дисертаційній

роботі, впроваджено на машинобудівних підприємствах: ПАТ "Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів" (довідка про впровадження № 15-08/14 від 02.08.2014 р.), ДП "НВК "Електровозобудування" (довідка про впровадження № 02-21-05/2014 від 21.05.2014 р.), а також рекомендовано до використання Дніпропетровською міською асоціацією промисловців і підприємців (довідка про впровадження № 26-04 від 10.03.2015 р.).

Крім цього, результати досліджень використовуються у навчальному процесі ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» при викладанні дисциплін, у науково-дослідних, курсових та дипломних роботах студентів (довідка № 1237/1 від 22.12.2016 р.).

4. Завершеність дисертації та повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях та авторефераті

Дисертація Пестовської Зої Станіславівни має завершений вигляд, оформлена відповідно до встановлених вимог. Основні наукові положення роботи, отримані результати, висновки та рекомендації повністю відображені в авторефераті. Автореферат ідентично відображає зміст дисертації і не містить положень, не досліджених у дисертації.

Дисертація має відповідну вимогам структуру: анотація, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана автором самостійно, її зміст викладено у логічній послідовності. Автореферат написаний у науковому стилі, літературною мовою, відповідно до існуючих вимог, у достатній мірі відображає зміст і структуру дисертації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 24 наукових праці загальним обсягом 11,94 д.а., з них 1 монографія, 9 статей у наукових фахових виданнях, 14 тез доповідей на наукових конференціях. Опубліковані праці достатньо повно відображають основні наукові положення, висновки та пропозиції дисертаційної роботи.

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Відзначаючи загальну позитивну оцінку науково-практичних результатів, одержаних автором у представленій дисертаційній роботі, слід вказати на деякі недоліки, притаманні дослідженню, та висловити зауваження:

1. Текст підрозділу 1.1 «Поточні фінансові потреби підприємства: економічна сутність та управління» (с. 32-34 дисертації) надто перевантажений описом пояснення терміну "потреби", що на нашу думку, є зайвим, оскільки достатньо було посилання на відповідний Додаток Д.

2. У роботі розглянуто теоретичну сутність терміну «поточні фінансові потреби підприємства» як мінімальну суму грошових коштів, яку підприємству необхідно мати у своєму розпорядженні у певний момент часу для фінансового забезпечення своєї операційної діяльності (с. 31 дисертації), проте далі головним завданням економіста стосовно управління поточними фінансовими потребами (ПФП) визначено узгодження величини кожного з елементів ПФП таким чином, щоб ПФП прагнули до мінімуму, а в ідеалі мали від'ємне значення (с. 37 дисертації), що на нашу думку, потребує додаткового пояснення – чи вважає автор мінімальне і від'ємне значення тотожними поняттями в контексті даного дослідження.

3. Можна погодитись з наведеною у підрозділі 1.2 «Концептуальні підходи до управління поточними фінансовими потребами на машинобудівному підприємстві» пропозицією автора доповнити організаційну структуру підприємства підрозділом з управління поточними фінансовими потребами для підвищення ефективності управління ними (с. 53 дисертації), але необхідно, на нашу думку, обґрунтувати економічну ефективність такої реорганізації, оскільки створення нового відділу, або навіть введення додаткової штатної одиниці потягне за собою певні витрати для підприємства.

4. Автор неодноразово пропонує для підвищення ефективності управління поточними фінансовими потребами удосконалити практику застосування фінансових інструментів, враховуючи знижки покупцям та відстрочки платежів постачальникам, активізувати взаємодію з банківськими

установами щодо залучення різних форм короткострокового кредитування (сс. 53-54, 106-107, 126 дисертації), тому було б доречним приділити більше уваги банківському кредитуванню досліджуваних підприємств та обґрунтувати його місце у визначенні поточних фінансових потреб.

5. Запропонована автором у підрозділі 3.1 «Контроль поточних фінансових потреб машинобудівних підприємств за показниками ліквідності» логіка підходу до оцінки ліквідності з точки зору покриття активів зобов'язаннями (с. 136-137 дисертації) не зовсім співпадає із загальноприйнятими підходами до комплексного аналізу оборотних активів та поточних зобов'язань, а тому потребує додаткового пояснення.

Однак висловлені зауваження і зазначені рекомендації не зменшують загальну позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи здобувача.

6. Відповідність дисертаційної роботи обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради

Дисертація за своїм змістом відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), за якою спеціалізованої вченої ради Д 08.120.01 надано право проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

7. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Пестовської Зої Станіславівни на тему «Управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств» є завершеним науковим дослідженням, яке містить обґрунтовані підходи до вирішення актуального науково-прикладного завдання управління поточними фінансовими потребами машинобудівних підприємств. Дисертаційна робота за рівнем наукової новизни та практичної цінності, а також оформленням відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 діючого «Порядку присудження

наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Анотування дисертації Пестовської Зої Станіславівни та публікації автора відображають основний зміст роботи. Анотування не містить положень, що не відображені в дисертації, оформлений відповідно до встановлених вимог. Викладене вище дає підстави зробити остаточний висновок про те, що автор дисертаційної роботи Пестовська Зоя Станіславівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, викладач кафедри фінансів
Національного університету
«Львівська політехніка»

Р.І. Задерецька

Підпис Р.І. Задерецької засвідчує
Вчений секретар Національного університету
«Львівська політехніка»

Р.Б. Брилинський